

Tolerans på riktigt!

För mycket yttrandefrihet finns inte på kartan för Jonathan Lundqvist

På Ungdomens hus i Falun lärde han sig att ideella krafter fungerar. Som ordförande för Reportrar utan Gränser får Jonathan Lundqvist i dag jobba med det som engagerar honom allra mest: tron på yttrandefriheten.

MÖRKRET HAR LAGT sig och gatlyktorna tänts, men Kungsgatan är fortfarande full av människor i rörelse. Tre våningar upp sitter Jonathan Lundqvist i ett litet rum och skriver på sin dator. En laptop och en snusdosa, det är ungefär vad han bär med sig när han susar fram på sin vespa mellan möten i olika delar av Stockholm. Till slut landar han ändå här, på Reportrar utan Gränser kontor. Det är en av hans arbetsplatser – den andra finns på Plan International.

Som ordförande i en organisation där det kan brinna till när som helst, är det naturligt att vissa perioder blir mer intensiva än andra. Under de två år Jonathan Lundqvist varit ordförande i Reportrar utan Gränser har en del uppmärksammade attacker skett på det han vill värna om allra mest – nämligen yttrandefriheten.

– Jag har alltid haft en stark tro på yttrandefriheten. Det är en rättighet över alla andra rättigheter. Utan den kan man inte diskutera andra frågor överhuvudtaget, säger han när vi sätter oss i ett av mötesrummen i lokalerna som delas med bland annat Tidningsutgivarna och tidningen Medievärlden.

UNDER TIDEN på Journalisthögskolan JMK hamnade hans fokus snart på frågorna om journalistikens förutsättningar, istället för att själv gå in i yrket. Och så har det fortsatt. Han talar passionerat om yttrandefriheten som något man ständigt måste erövrta, och menar att den inte kan tas för given när det finns så många element som vill tysta den.

– Den bygger på ömsesidig respekt.

Inte bara jag ska få säga min mening, utan även du. Det handlar om tolerans, säger Jonathan Lundqvist.

PÅ ETT SÄTT SER han en koppling mellan sitt nuvarande engagemang och ungdomsåren i Falun. Ungdomens hus, Valhalla, som på den tiden låg på Svärdsjögatan, var ett projekt som träffade helt rätt, menar Jonathan, som satt i styrelsen i några år.

– Det häftiga var att det inte bara var på papperet som ungdomarna själva skulle få bestämma över verksamheten, utan det var så det fungerade. Jag tror att om man får ansvar så växer man med uppgiften.

Tillsammans tog de hand om allt: drev kafé, såg till att det fanns volontärer som jobbade, ordnade diskon och konserter. Där fanns också en studio att göra musik i, och ungdomarna själva skötte ekonomi och planering. När han tänker tillbaka på det i dag ser han att det förmodligen var en tid som formade honom. Engagemanget togs tillvara. Det var en stärkande process.

Sin gymnasietid inledde han med två år på naturprogrammet i Falun, innan han valde att flytta till Nacka och börja på ett mediegymnasium. Och eftersom han inte ville missa en enda kurs så började han om från början.

– Man kan säga att jag gjorde gymnasiet ordentligt i alla fall. I fem år gick jag på gymnasiet, säger Jonathan och skrattar.

FÖRUTOM ATT VARA ordförande i den svenska sektionen av Reportrar utan Gränser är han också vice ordförande i

den internationella moderorganisationen, vilket innebär en del resor till huvudkontoret i Paris. Efter attacken mot den franska satirtidskriften Charlie Hebdo i vintras var han glad att se att så många reste sig för yttrandefriheten. Men han såg också att det snart letade in sig ett ”men” i debatten. Att många tyckte det finns gränser för vad man ska kritisera och skämta om.

– I Sverige i dag diskuteras yttrandefriheten utifrån dess begränsningar. Som om för mycket yttrandefrihet skulle vara farligt. Jag menar att det är precis tvärtom. Så fort det görs inskränkningar i yttrandefriheten är man inne på en farlig väg. Där är jag väldigt krass, säger han och fortsätter:

– Kärnan i demokrati är att testa våra tankar mot varandra. Ju högre tak för åsikter desto bättre.

PÅ SENARE ÅR har Reportrar utan Gränser kanske fått mest uppmärksamhet i samband med att svenska journalister kidnappats eller satts i fängelse utomlands. Martin Schibbye och Johan Persson i Etiopien. Magnus Falkehed och Niclas Hammaström i Syrien. Och, förstås, Dawit Isaak i Eritrea. I fjorton år har han suttit fängslad på grund av sin regimkritiska journalistik.

Organisationen har god kontakt med UD, säger Jonathan Lundqvist. De har löpande diskussioner om Dawit Isaak, och man jobbar också med kontakter i Afrikanska unionen, för att grannländerna ska sätta press på Eritrea. Det är en frustrerande situation, säger han, men

arbetet måste fortsätta. Målet är att få honom fri – men det behövs insatser från de som kan påverka.

– Det enda sättet att få honom fri är att kostnaden för den eritreanska regeringen blir för hög. Att pressen blir för stor. Lilla Sverige kanske är lätt att vifta bort, men om EU kunde enas i frågan skulle det kunna göra skillnad. Det finns länder som har mycket bättre kontakt med Eritrea. Italien, till exempel, som har kvar relationer sedan kolonialtiden och som har mycket handel med landet, säger Jonathan Lundqvist.

VI TALAR VIDARE om den svåra situationen som råder för journalistiken i vissa länder. Inte minst i de krig och konflikter som rasar i världen. Jonathan nämner flera anledningar till den försämrade situationen: Allt från vapenindustrins utveckling över lång tid, där längre räckvidd för vapnen innebär att det blir svårare att vara nära en konflikt och rapportera om den – till det faktum att informations-samhället förstås har förändrats radikalt.

Innan internet fanns var båda sidor i en konflikt beroende av att få ut sin sida av saken. I dag kan alla bedriva sin egen propaganda och föra ut sin bild, och journalister ses som ett hot mot den bilden. De har blivit måltavlor på ett annat sätt. I flera konflikter har utvecklingen därför gått mot att det enda sättet att vara närvarande är att vara inbäddad i en styrka. Vilket förstås lätt gör att journalisten ses som en del av krigsapparaten, och därmed blir lättare att vända vapen mot.

– Det jag tycker är viktigast är att vi inte glömmar medias roll här. Det är en förbannad plikt att rapportera från de här områdena. Det är en smal stig med stup på båda sidor, men vi måste fortsätta.

Text: Karin Wallén
Foto: Anders G Warne

”I Sverige i dag diskuteras yttrandefriheten utifrån dess begränsningar. Som om för mycket yttrandefrihet skulle vara farligt. Jag menar att det är precis tvärtom. Så fort det görs inskränkningar i yttrandefriheten är man inne på en farlig väg,” säger Jonathan Lundqvist.

Reportrar utan Gränser

Reportrar utan gränser bildades i Frankrike 1985, och den svenska sektionen 1994.

Organisationen gör varje år ett index över hur situationen är för yttrandefriheten och hur hotbilden mot journalister ser ut i olika länder.

Dessutom jobbar man bland annat med:

- information och folkbildning
- stöd till tillfångatagna journalister utomlands
- att undersöka och verifiera för Migrationsverket hur situationen i hemlandet ser ut för asylsökande journalister som kommer till Sverige
- utbildning av journalister som ska verka i konfliktområden
- rådgivning till redaktioner om hur man ska hantera publicering kring tillfångatagna journalister

Mer information: reportrarutangranser.se

JONATHAN LUNDQVIST

Ålder: 37 år
Bor: Södermalm, Stockholm
Kommer från: Falun
Familj: Sambo.
Jobb: Innovationsrådgivare på Plan International, ordförande i svenska Reportrar utan Gränser och vice ordförande i den internationella organisationen, Reporters sans frontières.